

2015

Työsuoja-hallinnon vuosikertomus

Tervettä työtä

Pidempiä uria
työsuojelulla

Reilut pelisäännöt
työelämään

Asiantuntijuutta
lainmukaisten
työolojen
turvaamiseksi

Sisällysluettelo

Esipuhe.....	3
Työsuojeluhallinnon toiminta.....	4
Työelämän pelisääntöjen valvonta.....	6
Työurien pidentäminen.....	7
Työn ja työolojen aiheuttama haitallinen kuormitus.....	7
Työtapaturmien torjunta.....	7
Työterveyshuollon valvonta.....	8
Ammattitautien torjunta.....	8
Kemikaalivalvonta.....	8
Maaseutuelinkeinot.....	9
Merenkulku.....	9
Markkina- ja valvonta.....	10
Valvonnan vaikuttavuus.....	11
Valvonnan toteuttaminen hankkeina.....	12
Toimivallan käyttö.....	13
Valvontaa tukeva toiminta.....	14
Koulutus.....	14
Viestintä.....	14
Tietojärjestelmät.....	15
Lainsäädännön valmistelu.....	16
Työehtosopimuksen yleissitovuuden vahvistamislautakunta.....	16
Valvonnan ohjaus.....	17
Tulosohjaus.....	17
Muu ohjaus.....	17
Työsuojelupolitiikan valmistelu ja kehittäminen.....	18
Työsuojeluhallinnon voimavarat.....	20
Yhteistyö ja verkostoituminen.....	22
Kansallinen yhteistyö.....	22
Kansainvälinen yhteistyö.....	22
Eurooppalainen yhteistyö.....	24
Pohjoismainen yhteistyö.....	25
Liitteet	
Työsuojeluhallinnon toiminta numeroina.....	26
Vuonna 2015 valmistuneet säädökset.....	27

Työsuojeluhallinto
Tampere 2016

Kannen kuva: Katariina Göös

ISBN 978-952-479-127-4

Esipuhe

Vuosi 2015 oli monessa suhteessa sekä sadonkorjuun että uusien tavoitteiden asettamisen vuosi. Työsuojeluvalvonnan runkosopimuskausi 2012–2015 umpeutui. Sen painoalueita olivat työurien pidentäminen ja harmaan talouden torjunta. Sopimuskauden tavoitteet toteutuivat sangen hyvin. Tarkastusmääriä ja valvonnan kattavuutta pystyttiin lisäämään lähes suunnitellusti. Asiakasaloitteinen valvonta hoidettiin kattavasti. Uusilla ja päivitettyillä valvontaohjeilla, koordinaatioryhmien työllä sekä ministeriön pistokokein tekemillä tarkastuskertomusten arvioinneilla vaalittiin laatua. Hyvänä tukena on ollut tuotantokäyttöön saatu Vera-tietojärjestelmä.

Asiakaspalvelun parantamiseksi vuoden 2015 aikana uudistettiin työsuojeluhallinnon verkkosivusto. Samoin valmisteltiin työsuojeluviranomaisen valtakunnallinen yhden numeron puhelinneuvonta. Vastuualueiden työsuojelulautakuntien toiminnasta saatiin myönteistä palautetta. Muutenkin työsuojeluosastolla ja työsuojelun vastuualueilla on jatkunut hyvä ja kiinteä yhteistoiminta työmarkkinaosapuolten kanssa.

Tulevaisuuteen tähtäävät vuoden 2015 aikana valmistellut työsuojeluhallinnon toimintaympäristöanalyysi ja työsuojeluvalvonnan runkosuunnitelma vuosille 2016–2019. Valvontaa suunnataan valtakunnallisesti arvioitujen riskien perusteella. Työpaikkatarkastuksissa kiinnitetään erityistä huomiota työpaikan omaan kykyyn hallita turvallisuusasiansa. Työsuojeluhallinnon viestintää, sidosryhmäyhteistyötä ja viranomaisten välistä tiedonvaihtoa lisätään sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Valtiontalouden tosiasiat sanelevat kuitenkin tiukat reunaehdot. Työsuojeluhallinnon henkilötyövuosien määrä ei lisääntyne lähivuosien aikana. Menot on sopeutettava käytettävissä oleviin määrärahoihin. Tämä edellyttää sekä toimintatapojen muutoksia että vähiten tärkeistä harkinnanvaraisista tehtävistä luopumista.

Pitkälle tulevaisuuteen kantaa vuoden 2015 alussa julkaistu katsaus Työelämä 2025. Se tarkastelee työelämän ja työympäristön muutosten vaikutusta työsuojeluun ja työhyvinvointiin. Muutoinkin työsuojeluosastolla luotiin toimintavuoden aikana hyvää tietopohjaa esimerkiksi työn henkisestä ja fyysisestä kuormittavuudesta, modernista tapaturmantorjunnasta sekä pienyritysten työhyvinvoinnista.

Osatyökykyiset työssä -ohjelma valmistui vuonna 2015. Juha Sipilän hallituksen Osatyökykyisille tie työelämään -kärkihanke jatkaa tätä työkyvyttömyyden ehkäisyn ja työurien pidentämisen teemaa.

Vuoden 2015 lainsäädännön valmistelusta mainittakoon suurempina kokonaisuuksina asbestityötä koskevat säädökset ja panostajasäädökset. Myös työsuojeluviranomaisten tiedonsaantioikeuksien laajentamista koskevaa esitystä sekä sähkömagneettisia kenttiä koskevan direktiivin kansallista voimaansaattamista valmisteltiin. Lisäksi vuoden aikana arvioitiin voimassa olevien säännösten ajanmukaisuutta ja tarpeellisuutta. Tämä ei ollut pelkästään Suomen kansallisia säädöksiä koskeva asia. Euroopan komissio teki ja teetti vastaavaa selvitystä unionin työsuojelulainsäädännöstä.

Työsuojeluhallinnon henkilöstö ansaitsee kiitoksen vuoden 2015 hyvistä tuloksista!

Leo Suomaa
osastopäällikkö, ylijohtaja

Työsuojeluhallinnon toiminta

Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjaukset vuoteen 2020 määrittävät työsuojelun pitkän aikavälin tavoitteet ja toimenpiteet. Linjaukset tukevat sosiaali- ja terveysministeriön strategista tavoitetta pidentää elinikäistä työssäoloaikaa kolmella vuodella, ja ne täsmentävät työsuojelun roolia tavoitteen edistämisessä.

Linjauksissa asetetut tavoitteet vuoteen 2020 ovat (verrattuna vuoden 2010 tilanteeseen)

- Ammattitautien määrä vähenee 10 %
- Työpaikkatapaturmien taajuus alenee 25 %
- Työn aiheuttama haitallinen kuormitus vähenee
 - Koettu fyysinen kuormitus vähenee 20 %
 - Koettu psyykinen kuormitus vähenee 20 %.

Linjausten toimenpidekokonaisuudet ovat

- Johtaminen työhyvinvoinnin kulmakivi
- Työterveyshuollosta tehokas kumppani
- Yhteistyöstä tietoa, tahtoa ja osaamista
- Viestinnällä vaikuttavuutta
- Hyvä lainsäädäntö perusta työolojen vähimmäistasolle
- Osaava työsuojeluhallinto hoitaa lainsäädännön toimeenpanoa.

Työsuojeluhallinnon ensisijainen tehtävä on valvoa työsuojelua koskevien säännösten ja määräyksien noudattamista. Valvonta suunnataan siten, että sen vaikuttavuus on mahdollisimman suuri. Valvontaa toteutetaan pääasiassa työpaikoilla tehtävin tarkastuksin. Muita toimenpiteitä ovat esimerkiksi lupien myöntäminen ja lausuntojen antaminen muille viranomaisille.

Valvonnan lisäksi työsuojeluhallinto antaa ohjeita ja neuvoja työn terveyteen ja turvallisuuteen sekä työsuhteen ehtoihin liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi se tekee työsuojeluasioissa tiivistä yhteistyötä työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa.

Työsuojeluhallinto muodostuu sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosastosta sekä aluehallintovirastoissa toimivista työsuojelun vastuualueista. Työsuojeluosasto ohjaa työsuojelun aluehallinnon toimintaa neljän vuoden runkosopimuksella sekä vuosittain tarkennettavilla tulosopimuksilla. Runkosopimuskaudella 2012–2015 valvonnan painopisteitä olivat työelämän pelisääntöjen valvonta ja työurien pidentäminen. Työelämän pelisääntöjen valvonnassa keskeisessä asemassa oli harmaan talouden torjuntaan osallistuminen. Työurien pidentämiseksi työpaikoilla varmistettiin lainsäädännön edellyttämien toimivien menettelyiden olemassaolo turvallisen ja terveellisen työn tekemiseen.

Työsuojeluhallinnon organisaatio

Sosiaali- ja terveysministeriö

Työsuojeluosasto

Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto ohjaa aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueita, valmistelee ja kehittää työsuojelun lainsäädäntöä sekä työsuojelupolitiikkaa ja huolehtii kansainvälisestä yhteistyöstä työsuojelun alalla.

Valvontayksikkö

- valmistelee työsuojeluvalvonnan tulostavoitteet
- ohjaa työsuojelun alueellista toimintaa
- käsittelee tuotevalvontaan liittyvät viranomaispäätökset.

Säädösyksikkö

- valmistelee työsuojelua koskevat lait, asetukset ja säädökset
- ohjeistaa ja seuraa säädösten toimeenpanoa
- valmistelee EU-säädösten soveltamisesta annettavia selvityksiä
- antaa tietoja työehtosopimusten yleissitovuuteen liittyvistä asioista.

Toimintapolitiikkayksikkö

- arvioi, seuraa ja valmistelee työsuojelua ja työhyvinvointia käsitteleviä strategioita ja toimintapolitiittisia linjauksia
- koordinoi työhyvinvointiin liittyvää kehittämistoimintaa
- vastaa Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston kansallisista ja EU-tason tehtävistä
- vastaa osaston sisäisistä tukipalveluista.

Aluehallintovirastojen viisi työsuojelun vastuualuetta

Työsuojelun vastuualueet huolehtivat työsuojelun alueellisesta valvonnasta, neuvonnasta ja ohjauksesta. Keskeisenä tavoitteena on edistää ja ylläpitää työntekijöiden työ- ja toimintakykyä sekä ehkäistä työstä terveydelle aiheutuvia vaaroja ja haittoja. Valvonnan avulla varmistetaan myös työelämän pelisääntöjen toteutuminen työpaikoilla.

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden tehtävänä on:

- vastata asiakas- ja viranomaisaloitteisesta työsuojeluvalvonnasta
- selvittää vakavien työtapaturmien, ammattitautien ja työperäisten sairauksien syitä sekä toimia niiden ehkäisemiseksi
- suorittaa tuotevalvontaa
- osallistua työrikosten käsittelyyn.

Työelämän pelisääntöjen valvonta

Työelämän pelisääntöjen valvonnassa keskeisessä asemassa oli **harmaan talouden** torjuntaan osallistuminen. Toimintavuonna työsuojeluhallinto osallistui aktiivisesti valtioneuvoston hyväksymän tehostetun harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelman toimeenpanoon erilaisissa työryhmissä lainsäädännön ja viranomaisten yhteistoiminnan kehittämiseksi. Työsuojeluhallinto oli mukana myös laajassa harmaan talouden torjunnan tiedotuskampanjassa ("mustatulevaisuus.fi"). Harmaan talouden torjunnassa valvontayhteistyötä tehtiin erityisesti verohallinnon, poliisin ja aluehallintoviraston muiden vastuualueiden kanssa.

Osana valtioneuvoston tehostetun harmaan talouden torjunnan toimintaohjelmaa eri viranomaisille osoitettiin lisämäärärahaa harmaan talouden torjuntaan vuosille 2012–2015. Työsuojeluhallinnon saama lisämääräraha käytettiin uusien tilaajavastuulain sekä ulkomaisen työvoiman käytön valvontaan erikoistuneiden tarkastajien palkkaamiseen.

Tarkastusten lukumäärä

Tarkastuksen kohde	2012	2013	2014	2015
Ulkomaalaisen työvoiman työnteko-oikeus	2560	3 299	1937	1721
Tilaajavastuu	885	1 631	1 680	1 846
Ajo- ja lepoajat		1 130	1 230	1 270
Työaikalainsäädäntö	6096	9811	6619	7560

Työsuojelun vastuualueet valvoivat **ulkomaalaisten työntekijöiden** työnteko-oikeutta ja työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamista valvonnan kohteiksi valituilla toimialoilla. Osa tarkastuksista toteutettiin yhteistarkastuksina muun viranomaisen (poliisi, verohallinto, rajavartiolaitos, alkoholitarkastaja) kanssa. Tarkastuksilla havaitut laiminlyönnit liittyivät usein tietojen säilyttämiseen, työnteko-oikeuden varmistamiseen ja alipalkkaukseen. Rakennusalan valvonnassa toteutettiin rakennusalan koordinaatioryhmässä laadittua suunnitelmaa harmaan talouden torjumiseksi. Valvontaa kohdennettiin muun muassa tunnistekorttia ja veronumeroa koskevien säännösten noudattamisen varmistamiseen.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue valvoi koko maassa lakia tilaajan selvitysvolli-

Kuva: Piretta Pietilä

Laki tilaajan selvitysvolliisuudesta uudistui 1.9.2015. Tilaajavastuulain muutoksista ja valvonnasta järjestetty tiedotustilaisuus keräsi salin täyteen väkeä Pasilassa lokakuussa.

suudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (tilaajavastuulaki 1233/2006). **Tilaajavastuulain** valvonnassa viranomaisyhteistyötä tehdään erityisesti verohallinnon harmaan talouden selvitysyksikön, Eläketurvakeskuksen, poliisin ja tullin kanssa. Vuonna 2015 valvontaa kohdennettiin muun muassa rakennusalalle, metalliteollisuuteen, logistiikkaan sekä majoitus- ja ravitsemusalalle.

Työsuojeluviranomaiset valvovat tavara- ja henkilöliikenteen kuljettajien **ajo- ja lepoaikoja** valvontadirektiivin (2006/22/EY) mukaisesti yhteistyössä poliisin kanssa niin, että työsuojeluviranomaiset suorittavat valvontaa ensi sijassa yritysten toimitiloissa ja poliisi maantiellä. Vuonna 2015 työsuojeluviranomaiset tarkastivat kuljettajatyöpäiviä yrityksissä yhteensä noin 265 400. Poliisin kanssa tehtävän yhteistyön lisäksi viranomaisyhteistyötä tehtiin tullin ja tavaraliikennelupia myöntävän Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen lupayksikön kanssa.

Työaikalainsäädännön toteutumista valvottiin kaikilla niillä tarkastuksilla, joilla se oli tarkoituksenmukaista sekä erityisen suunnatun työaikavalvonnan avulla. Työaika-valvonnassa huomioitiin erityisesti toimihenkilövaltaiset toimialat. Työsuojelun vastuualueet toteuttivat tulosopimuksen mukaisesti myös **määräaikaisten työsuhteiden ja vuokratyövoiman valvontaa** sekä **yhdenvertaisuuslain valvontaa**.

Työurien pidentäminen

Työn ja työolojen aiheuttama haitallinen kuormitus

Psykososiaalinen kuormitus voi aiheutua muun muassa työn sisältöön, työn järjestelyihin tai työyhteisön sosiaaliin toimivuuteen liittyvistä kuormitustekijöistä. Psykososiaalista kuormitusta valvottiin toimintavuonna yhteensä 6 700 tarkastuksella. Valvonnassa painotettiin erityisesti väkivallan uhkaan liittyviä hallintamenettelyjä, joita valvottiin 5 745 tarkastuksella sekä häirinnän ja epäasiallisen kohtelun ehkäisemiseen tarkoitettuja hallintamenettelyjä, joita valvottiin 5 231 tarkastuksella. Valvontahavaintojen perusteella eniten puutteita psykososiaaliseen kuormitukseen liittyvien riskien hallinnassa esiintyy toimihenkilövaltaisilla työpaikoilla sekä sosiaali- ja terveydenhuollon alalla.

Fyysistä kuormitusta valvottiin erityisesti käsin tehtäviin nostoihin ja toistotyöhön liittyen. Valvontaa kohdennettiin muun muassa teollisuuteen, sosiaali- ja terveyspalveluihin, siivoukseen, ravitsemustoimintaan sekä kuljetukseen ja varastointiin. Valvonnassa varmistettiin, että työpaikoilla on toimivat käytännöt fyysisen kuormituksen hallintaan. Käsin tehtäviä nostoja käsiteltiin 8 174 tarkastuksella ja toistotyötä 1 711 tarkastuksella.

Työtapaturmien torjunta

Yksi työsuojeluhallinnon strategisista tavoitteista on alenuttaa työpaikkatapaturmataajuutta 25 prosenttia vuodesta 2010 vuoteen 2020. Tapaturmataajuus ei kuitenkaan juuri-kaan ole muuttunut vuoden 2010 jälkeen.

Vuonna 2015 työsuojeluosastolla toteutettiin Modernia tapaturmaohjelmaa vuonna 2014 laaditun esiselvityksen pohjalta. Ohjelman tavoitteeksi on nostettu esiselvityksen toimenpidesuosituksen. Tavoitteet on asetettu vuoteen 2025, mikä on linjassa työsuojeluosastolla laaditun Työelämä 2025 -katsauksen kanssa.

Työsuojeluvalvonnassa tarkastustoimintaa kohdennettiin tapaturmavaarallisille toimialoille. Tarkastuksilla valvottiin työpaikkojen turvallisuuden hallinnan menettelyjä ja työoloja. Valvontahavaintojen mukaan puutteita esiintyi erityisesti toimenpiteiden toteuttamisessa, mutta myös vaarojen selvityksen ja arvioinnin kattavuudessa.

Työsuojeluviranomainen tutkii tietoonsa tulleet vaka-

Kuva: PSAVI Työsuojelu

Kaivosteollisuudessa muun muassa koneiden suuri koko aiheuttaa omat turvallisuusriskinsä kaivosliikenteessä ja kunnossapidossa.

vat työpaikkatapaturmat. Vakavalla työpaikkatapaturmalta tarkoitetaan tapaturmaa, josta on aiheutunut vahingoituneelle vaikealaatuinen vamma, kuten leikkaushoitoa vaativa luunmurtuma tai pysyvä vamma. Tapaturmien ilmoittamisessa viranomaiselle on edelleen suuria puutteita. Työpaikkatapaturmia tutkittiin kertomusvuonna 936 kappaletta.

Työterveyshuollon valvonta

Työsuojelun vastuualueet valvovat, että työpaikoilla on ajantasainen työterveyshuoltosopimus, työpaikkaselvitys ja sen perusteella tehty toimintasuunnitelma. Lisäksi valvotaan, että terveystarkastukset erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavissa töissä on tehty.

Työterveyshuoltoa valvottiin toimintavuonna kaikilla viranomaisaloitteilla tarkastuksilla, joilla se tarkastuksen luonteeseen sopi. Työterveyshuoltoa käsiteltiin kaikkiaan 10 449 tarkastuksella. Valvonnassa tuli esille, että työterveyshuoltosopimus on yleensä olemassa, mutta puutteita esiintyi erityisesti työpaikkaselvityksen ja terveystarkastusten toteuttamisessa. Työterveyshuollon valvonnassa vastuualueet tekivät yhteistyötä aluehallintovirastojen peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueiden kanssa.

Ammattitautien torjunta

Ammattitautien vähentäminen on yksi työsuojeluhallinnon strategisista tavoitteista. Sekä ammattitautien että ammattitautiepäilyjen määrä laski merkittävästi vuodesta 2010 vuoteen 2011, mutta on tämän jälkeen pysynyt melko tasaisena.

Palkansaajien ammattitautien ja ammattitautiepäilyjen kehitys vuodesta 2010

	2010	2011	2012	2013
Ammattitaudit	2339	1886	1776	1811
Ammattitautiepäilyt	3 500	2 806	2 628	2 791

Lähde: TTL, Ammattitaudit ja ammattitautiepäilyt.

Uudistettu ammattitauteja koskeva ilmoituslomake otettiin käyttöön vuoden 2015 alussa. Lomakkeella lääkärit ilmoittavat alueelliselle työsuojeluviranomaiselle ammattitautitapauksista tai -epäilyistä. Ilmoitus on tehtävä myös muista sairauksista, joiden epäillään olevan työperäisiä (laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta 44/2006 46 a §). Ilmoituksen tavoitteena on pyrkiä ehkäisemään vastaavat sairastumistapaukset työskentelyolosuhteita parantamalla. Uudistettuun lomakkeeseen on myös lisätty kohtia, joiden perusteella työsuojeluviranomaisen on helpompi arvioida, onko ilmoituksen johdosta aiheellista tehdä työpaikkaan työsuojelutarkastus. Uusittu lomake toimii myös tärkeänä informaatiokanavana uusista tai epäilyistä altisteista ja

terveyshaitoista. Ammattitauti-ilmoitus suomeksi ja ruotsiksi löytyy asiointipalvelusta www.suomi.fi.

Kemikaalivalvonta

Vuonna 2014 aloitettu valtakunnallinen metallintyöstö-nesteiden kaksivuotinen valvontahanke päättyi toimintavuonna 2015. Hankkeen tarkoituksena oli ohjata ja valistaa toiminnanharjoittajia metallintyöstö-nesteiden valinnassa ja käytössä sekä lisätä tietoisuutta kemikaaleista ja kemikaalien käyttöön liittyvästä riskien hallinnasta. Hankkeen toteutusaikana tehtiin tarkastuksia 274 yritykseen. Parhaiten työpaikoilla oli oma-aloitteisesti hoidettu työterveyshuolto ja kemikaalien säilytys ja varastointi. Huonoinen oli hoidettu kemiallisten tekijöiden hallinta sekä työntekijöille annettu opetus ja ohjaus.

Kemikaalivalvontaan liittyvissä asioissa oli aiempaa enemmän sekä kansallista että kansainvälistä yhteistyötä. Lainsäädäntömuutosten lisäksi yhteistyötä lisäsi tarve kohdella toiminnanharjoittajia mahdollisimman yhdenvertaisella tavalla koko EU-alueella.

Sosiaali- ja terveysministeriö on rahoittanut Työterveyslaitoksen ylläpitämää ja kehittämää [Kemikaalivihi](#)-sivustoa. Muita sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamia Työterveyslaitoksen hankkeita olivat [Kemikaaliriskien hallinta kuntoon](#) -hanke, jossa selvitettiin merkittävimmät työperäiset kemikaalialtistukset ja kehitettiin keinoja altistuksen välttämiseksi tai vähentämiseksi. REACH-asetuksen voimassaolon aikana tapahtunutta työpaikko-

jen kemikaaliturvallisuuden kehittymistä selvitettiin [REACH-asetuksen vaikutus työturvallisuuteen](#) -seuranta-hankkeessa. Hankkeen aikana valmistui myös uusia [malliratkaisuja](#) kemikaaliriskien torjuntaan.

Lisäksi muita kansalliseen [KELO 2020](#) -kemikaaliohjelmaan liittyviä tehtäviä toteutettiin yhdessä eri yhteistyötahojen kanssa.

Työsuojeluhallinnon kemikaalivalvonnan asiantuntijaverkosto jatkoi työskentelyään toimintavuonna.

Maaseutuelinkeinot

Maaseutuelinkeinoja harjoittaviin yrityksiin suunnattujen työsuojelutarkastusten määrä on useamman vuoden aikana vakiintunut noin 500 tarkastukseen vuodessa. Maaseutuelinkeinojen erityispiirteenä valvonnan näkökulmasta ovat alueelliset tuotantosuuntaerot maatalouden sisällä ja maaseutuelinkeinojen merkityksen vaihtelu eri puolilla Suomea. Tarkastukset kohdistuvat ja painottuvat työsuojelun vastuualueiden välillä eri tuotantosuunnille.

Valvontahavaintojen perusteella pääosalla yrityksistä perusasiat ovat kunnossa niin työturvallisuuden, työterveyden kuin työsuhteasioidenkin osalta. Annettujen velvoitteiden perusteella korjaamista löytyy kuitenkin kaikilta tarkastettavilta osa-alueilta.

Maatalouden rakennekehityksen aikaansaamat investoinnit tuotantotiloihin ja kalustoon parantavat havaintojen mukaan työturvallisuustilannetta ja vahvistavat näin tutkimuksissa aiemmin tehdyt havainnot. Lisäksi varsinkin

metsäalan alihankintaketjuissa metsäyhtiöt edellyttävät yrittäjiltä vahvaa panostamista työturvallisuuteen ja muun muassa laatu järjestelmien laadintaan ja ylläpitoon.

Maaseutuelinkeinojen osalta suurimmat yksittäiset työsuojeluun liittyvät haasteet tulevat esiin yritysten talousongelmien yhteydessä tai uusien, toimialaa vähemmän tuntevien yrittäjien aloittaessa toimintaa. Talousongelmat kärjistyvät yrittäjien henkistä tilaa, joka heijastuu kaikkeen yritysten toiminnassa. Uusista tuotantosuunnista puutteita on havaittu 2000-luvulla erityisesti ratsastuskouluissa. Puutteet ovat liittyneet niin työsuhteisiin, työterveyteen kuin työturvallisuuden velvoitteiden täyttämiseen. Yleinen havainto kuitenkin on, että vakiintunut toiminta näkyy lainsäädännön edellyttämien työnantajavelvoitteiden parempana toteutumana.

Merenkulku

Merenkulun työsuojeluvalvonta muodostui edellisen vuoden tapaan merityösertifikaatteihin liittyvistä tarkastuksista sekä alusten määräaikaistarkastuksista. Kansallisen tukipolitiikan seurauksena Suomen kauppalaivasto on kasvanut, joten myös tarkastuskohteiden lukumäärä on lisääntynyt. Keskeiset työsuojeluongelmat liittyvät edelleen pienten miehistysten aiheuttamiin suurin työtuntimääriin ja tätä kautta miehistön kuormittumiseen. Valvonnassa onkin kiinnitetty huomiota riittäviin lepoaikoihin ja tehtyihin työtunteihin. Aluksia tarkastettiin toimintavuonna 167, joista pieniä alle 200 bruttovetoisuuden aluksia oli 82.

Kansainvälisen työjärjestön ILO:n merityöyleissopimus (MLC 2006) edellyttää kaikkien kansainvälisessä liikenteessä olevien alusten satamavaltiotarkastuksia. Tarkastukset kohdistuvat merenkulkijoiden työ- ja elinympäristöön sekä työsuhteisiin. Suomessa tehtiin muutamia tarkastuksia ulkomaalaisille aluksille kertomusvuonna.

Työsuojeluviranomaisen on tarkastettava kaikki kansainvälisessä liikenteessä olevat alukset kolmen vuoden määrävälein, samoin kuin kaikki kotimaan liikenteen alukset, jotka ovat bruttovetoisuudeltaan yli 200. Tarkastusvelvollisuus perustuu lakiin laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella (395/2012). Vastuualueet tekivät määräaikaistarkastuksia suunnitellusti vuonna 2015.

Merenkulun työsuojeluvalvontaa tehdään osittain yhteistyössä merenkulun turvallisuusviranomaisen kanssa, ja etenkin tiedonkulku on pyritty pitämään avoimena.

Viranomaisaloitteisen valvonnan kohdentamista tarkennetaan vuosittain tietojärjestelmistä saatavien tietojen ja valvonnan havaintojen perusteella.

Markkinavalvonta

Markkinoilla olevien koneiden, laitteiden ja henkilönsuojainten on vastattava lainsäädännön asettamia vaatimuksia. Työsuojeluviranomaisen tehtäviin kuuluu valvoa työssä käytettävien teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuutta. Markkinavalvonnan toimenpiteitä tehdään sekä työsuojelun vastuualueilla että työsuojeluosastolla.

Kertomusvuonna aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet tekivät 633 markkinavalvontatarkastusta, jotka koskivat koneita ja henkilönsuojaimia. Näistä sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosaston käsiteltäväksi siirtyi kuusi tapausta. Vastuualueilta siirtyvien markkinavalvontatapauksen lisäksi ministeriöön tulee käsiteltäväksi markkinavalvontatapauksia myös muilta tahoilta. Ministeriö sai päätökseen vuoden aikana yhteensä 23 tapausta, joista kymmenessä kiellettiin teknisen laitteen luovuttaminen markkinoille tai käyttöön.

Työsuojeluosasto ohjaa edelleen aluehallintovirastojen markkinavalvontaa ja vastaa markkinavalvontaverkostojen toiminnasta. Työsuojeluosasto osallistui kansalliseen yhteistyöhön muiden markkinaviranomaisten kanssa ja kansainväliseen yhteistyöhön muun muassa EU:n jäsenmaiden markkinavalvontaviranomaisten yhteistyöryhmissä.

Vuoden 2015 aikana markkinavalvontaa toteutettiin EU:n akkreditointi- ja markkinavalvonta-asetuksen (765/2008/EY) eri tuoteryhmille laadittujen markkinavalvontaohjelmien mukaisesti.

Valtakunnallisessa **henkilönsuojainten markkinavalvonnassa** tarkastettiin internetissä myynnissä olevia hengityksensuojaimia, kuulonsuojaimia, putoamissuojaimia, silmien- ja kasvojensuojaimia sekä suojakäsineitä ja -vaatteita. Tuotteista 63 prosentissa tarkastetut asiat olivat kunnossa. Käyttöohjeista 21 prosentissa, tyyppitarkastustodistuksista 9 prosentissa ja vaatimustenmukaisuusvakuutuksista 8 prosentissa havaittiin puutteita.

Vuoden 2015 aikana työsuojeluviranomainen tarkasti myynnissä ja näytteillä olevien sekä uudehkojen työpaikoilla olevien **koneiden merkintöjä, ohjeita ja vaatimustenmukaisuusvakuutuksia**. Lisäksi tarkastettiin koneiden vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjä. Tarkastetut koneet oli valmistettu vuoden 2009 jälkeen, eli uuden konedirektiivin soveltamisaikana, ja ne olivat varsinaisia koneita, koneyhdistelmiä, vaihdettavia laitteita, turvakomponentteja, nostoapuvälineitä tai nivelakseleita. Yli puolesta tarkastetuista käyttöohjeista löytyi puutteita. Etenkin ruotsinkielisiä ohjeita ja vaatimustenmukaisuusvakuutuksia puuttui ja koneiden melupäästöistä ei ollut tietoa.

Vuoden 2015 aikana työsuojeluviranomainen tarkasti **koneellisten ovien ja porttien** turvallisuutta, kunnossapitoa ja kunnan valvontaa ottaen huomioon erityisesti nosto-ovien määräaikaistarkastukset. Tarkastuksia tehtiin pääasiassa työpaikoille työsuojelutarkastusten yhteydessä. Eniten korjattavaa ja huomautettavaa löytyi nosto-ovien tarkastuksista.

Työsuojeluviranomainen valvoi myös liikkuvien työkonien kulkuteiden sekä eräiden maansiirtokoneiden vaihdettavien laitteiden ja työkalujen puoliautomaattisten pikaliitaintojen turvallisuutta ja vaatimustenmukaisuutta. Tarkastuksia tehtiin valmistajien ja maahantuoja luona sekä työpaikoilla työsuojelutarkastusten yhteydessä. Eniten huomautettavaa oli koneiden vaatimuksenmukaisuusvakuutuksissa, käyttöohjeissa sekä muissa koneen merkinnöissä.

Kuva: Jarmo Lumme

Valvonnan vaikuttavuus

Työsuojeluvalvonnan tavoitteena on saada aikaan vaikutuksia sekä yhteiskunnan että työpaikkojen tasolla. Työsuojeluvalvontaa toteutetaan viranomaisen tai asiakkaan aloitteesta.

Viranomaisaloitteisen valvonnan kohdentamista tarkennetaan vuosittain tietojärjestelmistä saatavien tietojen ja valvonnan havaintojen perusteella. Alueellisesti valvonnan kohdentamista käsitellään myös työsuojelun vastualueiden asettamissa alueellisissa työsuojelulautakunnissa, joissa ovat edustettuina työmarkkinaosapuolet ja muut keskeiset alueelliset toimijat.

Asiakasaloitteinen valvonta perustuu asiakasyhteydenottoihin. Niihin vastattiin kertomusvuonna kattavasti asetettuja palveluiden toimitus- ja saatavuusaikoja noudattaen. Asiakasyhteydenottojen määrän seuranta perustuu kahteen kahden viikon mittaiseen otokseen, joiden perusteella arvioitiin yhteydenottojen kokonaismäärä.

Asiakasyhteydenottoja oli vuonna 2015 noin 42800. Asiakasyhteydenotoista vajaa puolet liittyi työsuhte-asioihin ja vajaa kolmannes työolosuhte-asioihin. Asiakasaloitteisia tarkastuksia tehtiin noin 1600. Tarkastuksista 1 200 tehtiin työpaikoilla ja 400 toimistolla asiakirjojen perusteella. Toimistolla voidaan tarkastaa niitä työsuojeluviranomaisen valvottavaksi kuuluvia asioita, joiden lainmukaisuus voidaan todentaa saatujen asiakirjojen perusteella. Tällaiset tarkastukset voivat liittyä esimerkiksi työsuhteen ehtoihin tai häirintätapauksiin.

Runkosopimuskaudella 2012–2015 tavoitteena oli lisätä hallitusti tarkastusten kokonaismäärää laadusta tinkimättä.

Tarkastusten kokonaismäärä nousi edelleen edellisestä vuodesta, vuonna 2015 tarkastuksia tehtiin noin 28700. Myös työpaikalla tehtyjen tarkastusten ja tarkastettujen valvontakohteiden määrät nousivat edellisvuodesta. Tarkastukseen työpaikalla käytetty aika laski edelleen edellisvuoteen verrattuna.

Työpaikkatarkastukset vuosina 2012–2015

Työpaikkatarkastukset (viranomaisaloitteiset ja asiakasaloitteiset yhteensä)	2012	2013	2014	2015
Työpaikkatarkastusten lukumäärä	22 500	22 340	24 145	25 861
Tarkastetut valvontakohteet	18 700	20 700	21 779	24 074
Tarkastukseen työpaikalla keskimäärin käytetty aika (tuntia)	1,6	1,7	1,5	1,4

Valvontahankkeella pysyviä vaikutuksia – Puhelinmyyntialalle Reilu työnantaja -kriteerit

Kuluneella runkokaudella vuosina 2013–2014 työsuojelun vastuualueet valvoivat puhelinmyyntialaa. Valvontahankkeen lähtökohtana olivat työntekijöiden toistuvat yhteydenotot työsuhteiden päivitykseen. Yhteydenotot liittyivät erityisesti palkkauksen epäselvyyksiin ja alipalkkaukseen sekä työsuojelun puutteisiin ja epäasialliseen kohteluun.

Työsuojelun vastuualueiden päivitykseen tulleet puhelinmyyntialan yhteydenotot vähenivät jo vuoden 2014 aikana verrattuna aikaisempiin vuosiin. Pääsääntöisesti työpaikat, joille tehtiin seuranta- tarkastuksia, olivat laittaneet hyvin velvoitteissa edellytetyt asiat kuntoon.

Hankkeessa tehtiin tiivistä yhteistyötä työntekijä- ja työnantajaliittojen sekä Asiakkuusmarkkinointiliitto ASML:n kanssa, mikä tehosti valvontahankkeen toteutusta. Hankkeen aikana ASML panosti merkittävästi työelämän pelisääntöjen noudattamisen omavalvonnan kehittämiseen. Vuonna 2015 ASML määritteli telemarkkinoinnin palvelu yrityksille Reilu Työnantaja -kriteerit, joita ASML itse valvoo muun muassa työsuojeluviranomaisilta saatavien tietojen perusteella.

"Puhelinmyyntialan valvontahankkeesta oli meille

paljon apua, kun määrittelimme merkin saamiseen oikeuttavia kriteereitä", ASML:n toimitusjohtaja Jari Perko kertoo.

"Mielestäni hankkeen vaikuttavuus kasvoi huomasti tiiviin sidosryhmäyhteistyön ansiosta. Nyt hankkeella saatiin pysyviä vaikutuksia toimialalle. Uskon, että tämä vie koko telemarkkinointialaa parempaan suuntaan ja aivan uudelle tasolle työelämän reilujen pelisääntöjen noudattamisessa", toteaa hankkeen koordinaattorina toiminut Maija Lintula Itä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueelta.

*Ylitarkastaja
Maija Lintula toimi
valtakunnallisen
puhelinmyynti-
hankkeen
koordinaat-
torina.*

Kuva: Risto Eronen

Valvonnan vaikuttavuutta pyritään lisäämään myös viestinnän keinoin. Viestinnällä on mahdollista tavoittaa huomattavasti suurempi määrä työpaikkoja kuin tarkastuksilla. Viestinnän tavoitteena on tukea valvontaa työpaikkojen omaehtoisen työsuojelutyön lisäämiseksi. Kerotomusvuonna päästiin kohti asiakaslähtoisempää viestintää, kun työsuojeluhallinnon verkkopalvelun kokonaisuudistus saatiin päätökseen.

Valvonnan toteuttaminen hankkeina

Valvontaa toteutettiin hankkeina runkokauden 2012–2015 tavoitteiden mukaisesti sekä valtakunnallisella että alueellisella tasolla. Vuonna 2015 valtakunnallisissa hankkeissa valvottiin kunta-alaa, kaupan alaa, kuljetusalaa ja kemikaalipuolella metallintyöstönesteitä. Lisäksi valvon-

taa tehtiin valtakunnallisesti yhteisillä teemoilla rakennus- alalla ja markkinavalvonnassa. Alueellisella tasolla hankkeet organisoitiin tulostavoitteiden teemojen mukaisesti. Valvontahankkeiden suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä muiden työsuojelun vastuualueiden kanssa on yhdenmukaistanut ja kehittänyt valvonnan toimintatapoja ja tulkintoja. Hankkeiden onnistumisen kannalta ratkaisevaa on, että hankkeessa mukana olevat sitoutuvat noudattamaan yhteisesti sovittuja toimintatapoja.

Valvontahankkeiden suunnitelmallisen viestinnän ja sidosryhmätyön avulla on pyritty lisäämään valvonnan vaikuttavuutta. Kaikki työsuojelun vastuualueet laativat ja toteuttivat viestintäsuunnitelmat. Sekä valtakunnallisissa että alueellisissa valvontahankkeissa viestintä ja sidosryhmäyhteistyö suunniteltiin tukemaan hankkeiden tavoitteita.

Valvonnan keinot vaihtelevat motivoinnista ja neuvonnasta pakkokeinojen käyttöön.

Toimivallan käyttö

Työsuojeluviranomainen valvoo työsuojelusäädösten noudattamista. Tärkeimmät työsuojelua koskevat lait ovat työturvallisuuslaki, työsopimuslaki, työaikalaki, työterveyshuoltolaki sekä laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta. Kaikkiaan työsuojeluviranomainen valvoo yli sadan säädöksen noudattamista.

Valvonnan keinot vaihtelevat motivoinnista ja neuvonnasta pakkokeinojen käyttöön. Toimintaohjeen työsuojelutarkastaja voi antaa kaikista työsuojeluviranomaisen valvottavaksi kuuluvista asioista. Kehotus ja sitä mahdollisesti seuraava velvoittava päätös sen sijaan voidaan antaa vain tietyissä, laissa säädetyissä asioissa. Vuonna 2015

työsuojelutarkastajat antoivat noin 56 200 toimintaohjetta tarkastetuille työpaikoille. Kehotuksia työsuojelutarkastajat antoivat kertomusvuonna 8 300. Molempien määrä nousi vuoden 2014 tasosta.

Työsuojeluviranomainen voi velvoittaa työnantajaa ja muita asianosaisia poistamaan säännösten vastaisen olo-tilan. Tällöin työpaikalle annetaan velvoittava päätös ja sen toteuttamiseksi asetetaan määräaika. Näitä annettiin kertomusvuonna noin 230.

Työsuojeluviranomainen voi tehdä myös päätöksen, jolla kielletään vaaraa aiheuttavan koneen, työvälineen tai muun teknisen laitteen tai työmenetelmän käyttäminen tai työnteon jatkaminen, jos näistä aiheutuu hengen tai terveyden menettämisen vaara. Tällöin on kyseessä käyttökielto. Käyttökieltoja annettiin kertomusvuonna 35.

Tilajavastuulain valvonnassa tehtiin 177 laiminlyöntimaksupäätöstä.

Työsuojeluviranomaiset tekivät ilmoituksia poliisille esitutkintaa varten vuonna 2015 yhteensä 367. Lausuntoja poliisille ja syyttäjäviranomaisille annettiin kertomusvuonna 480. Lausunnoista 400 koski työturvallisuusrikosta tai -rikkomusta.

Kunnat motivoituneita kehittämään turvallisuusjohtamista, työturvallisuuden hallintaa ja työoloja

Vuonna 2012 alkaneessa Turvallinen, terveellinen ja tuottava kuntatyö 2015 -hankkeessa tehtiin yhteensä noin 7 000 tarkastusta kunta-alan työpaikoilla. Yleisenä havaintona voidaan sanoa, että suurin osa kunnista oli motivoitunut kehittämään turvallisuusjohtamista ja parantamaan työturvallisuuden hallintaa ja työoloja, joskin kunnilla oli erilaiset valmiudet tähän. Valvontahankkeen yhteydessä toteutettiin hankkeen vaikuttavuutta arvioiva tutkimus. Tutkimuksen kyselyt tehtiin kuntien ja kuntayhtymien toimialajohdolle, esimiehille, työsuojelupäälliköille, työsuojeluvaltuutetuille sekä hankkeen tarkastajille.

Tutkimus kertoo, että työsuojeluvallonta on hyvin toteutettua ja vaikuttavaa. Tutkimuksen perusteella olosuhteet ovat parantuneet monella työpaikalla hankkeen vaikutuksesta. Tulosten perusteella valvonta on lisännyt työpaikkojen tietoisuutta työturvallisuusjohtamisesta ja vahvistanut työ-

paikkojen omaa työsuojelun kehittämistyötä.

Työsuojelutarkastajat antoivat työpaikoille toimintaohjeita esimerkiksi puutteista, jotka liittyivät työn vaarojen selvittämiseen, työterveyshuollon työpaikkaselvitykseen, väkivallan uhan ja psykososiaalisen kuormituksen hallintaan sekä työpaikan sisäilman laatuun. Työsuojeluviranomaisen antamat velvoitteet, toimintaohjeet ja kehotukset vaikuttivat tehokkaasti siihen, että työpaikat korjasivat työsuojeluun liittyviä puutteita. Lähes kaikki vaikuttavuustutkimuksen kyselyyn vastanneet arvioivat, että puute olisi korjaamatta, mikäli toimintaohjetta tai kehotusta ei olisi annettu.

Työpaikat kokivat myös saaneensa työsuojeluviranomaiselta positiivista palautetta asioista, jotka olivat kunnossa. Tutkimuksessa selvisikin, että työsuojelutarkastajien viestintä ja valvontaan liittyvä vuorovaikutus on keskeisessä asemassa valvonnan vaikuttavuuden aikaansaamisessa.

Valvontaa tukeva toiminta

Työsuojeluvalvontaa tukeva valtakunnallinen toiminta oli kertomusvuoden loppuun saakka keskistetty Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen yhteydessä toimivaan tukipalveluyksikköön. Työsuojelun tukitoimintoja ovat työsuojelun vastuualueiden yhteiset tietojärjestelmät, koulutus ja viestintä. Näiden toimintojen johtokuntina toimivat vuoden 2015 loppuun saakka valtakunnalliset koordinaatioryhmät, joissa olivat edustettuina kaikki työsuojelun vastuualueet sekä työsuojeluosasto.

Kertomusvuonna valmisteltiin organisaatiouudistus, jossa työsuojelun tukitoiminnot hajautettiin 1.1.2016 alkaen kolmelle alueelle: viestintä Pohjois-Suomen, koulutus Itä-Suomen ja tietojärjestelmät Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueelle.

Koulutus

Kertomusvuonna jatkettiin osaamisen kehittämistä työsuojelun vastuualueiden yhteistyönä. Työsuojeluhallinnon koulutusjärjestelmä koostuu kolmesta kokonaisuudesta: valvonnan perusosaamisesta, syventävästä osaamisesta sekä ajankohtais- ja päivittäisestä osaamisesta.

Kaikki uudet tarkastajat sekä tarvittaessa lakimiehet ja esimiehet saavat noin puoli vuotta kestävä peruskoulutuksen. Tarkastajan peruskoulutuksen suorittaminen varmistaa valvonnan perusosaamisen ja antaa valmiuden

toimia tarkastajan tehtävässä. Kertomusvuonna toteutettiin yksi tarkastajille suunnattu peruskoulutus.

Syventäviä koulutuksia toteutettiin häirinnästä, epäasiallisesta kohtelusta sekä yhdenvertaisuudesta ja syrjinnästä, työtapaturman tutkinnasta ja koneiden markkinavalvonnasta. Lisäksi toteutettiin ajankohtais- ja päivittäisiä koulutuksia muun muassa työsuohdevalvonnan erityiskysymyksistä, kemikaaliriskien hallinnasta sekä seuraamusharkinnasta ja pakkokeinojen käytöstä. Koulutustilaisuuksia järjestettiin yhteensä 27. Lisäksi suunniteltiin neljä vastuualueilla toteutettavaa moduulikoulutusta ja toteutettiin 18 Vera-tietojärjestelmän käyttökoulutusta.

Opetusmenetelmiä monipuolistettiin edelleen. Tarkastajan peruskoulutusta kehitettiin myös saadun palautteen perusteella. Koulutuksessa on lisätty erityisesti video- ja verkkokoulutuksen osuutta. Videokoulutusten toteuttamisen tueksi on tehty kouluttajien ja oppimateriaalin tuottajien oppaat sekä opas verkkokoulutusten suunnitteluun. Kehittämistyössä on tutustuttu muiden julkishallinnon organisaatioiden verkkokoulutuksiin sekä selvitetty ja valmisteltu verkko-oppimisympäristön käyttöönotto yhteistyössä aluehallintoviraston kanssa.

Viestintä

Kertomusvuonna saatiin päätökseen työsuojeluhallinnon verkkopalvelun Tyosuoja.fi kokonaisuudistus. Uusi sivusto avattiin 1.10.2015. Verkkopalvelun sisältö ja rakenne uudistettiin käyttäjän tarpeet huomioon ottaen.

Tyosuoja.fi uudistui

Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu Tyosuoja.fi uudistui kertomusvuonna. Uudistettu verkkopalvelu julkaistiin 1.10.2015 tutussa osoitteessa www.tyosuoja.fi. Uudistuksen seurauksena Tyosuoja.fi sai uuden ilmeen, sivustorakenteen ja sisällöt.

Uudistetun verkkopalvelun sisältö jakautuu seitsemään palvelualueeseen, jotka ovat Työsuohde, Työolot, Työterveys ja -tapaturmat, Työsuojelu työpaikalla, Harmaa talous, Markkinavalvonta ja Tietoa meistä. Tekstit on kirjoitettu uudelleen käyttäjälähtöisestä näkökulmasta.

Uutta sivustoa on aiempaa helpompi käyttää

erilaisilla päätelaitteilla, myös älypuhelimella ja tabletilla. Visuaalisessa suunnittelussa ja käyttöliittymäsuunnittelussa lähtökohtana on ollut WCAG 2.0 -esteettömyysohjeiden taso AA.

Tyosuoja.fi palvelee käyttäjiä myös ruotsin- ja englanninkielillä. Koko sisältö on saatavilla ruotsiksi ja tärkeimmät aihealueet englanniksi.

Verkkopalvelun uudistus toteutettiin osana sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan yhteistä projektia, jossa työsuojeluhallinto, Valvira, Säteilyturvakeskus ja Fimea yhteistyössä ministeriön kanssa rakensivat sivustoilleen yhteisen teknisen alustan. Liferay-alustan toimittaja on Arcusys Oy.

Uudistuneen verkkopalvelun julkistamisen yhteydessä työsuojeluhallinto avasi myös Facebookiin ja Twitteriin sosiaalisen median kanavat, joiden kautta jaetaan ajankohtaista asiaa, kuten tiedotteita ja verkkouutisia.

Henkilöstö- ja sidosryhmälehti Ts-nyt ilmestyi vuonna 2015 neljä kertaa. Lehden teemoina olivat viranomaisyhteistyö, toimivallan käyttö, kemikaalivalvonta sekä runkokauden vaihtuminen ja verkkopalvelu Tyosuojelu.fi:n uudistuminen.

Työsuojeluasioista viestitään myös työpaikkojen käyttöön suunnatuin oppain ja esittein sekä työsuojelunäyttelyn keinoin. Oppaat ja esitteet on saatavana pdf-muodossa julkaisumyynnin verkkokaupassa, osa on tilattavissa myös painotuotteena. Työsuojelunäyttelyssä kävijä saa työsuojelualan tietoa ja opastusta ja pääsee itse kokeilemaan esimerkiksi erilaisia apuvälineitä ja henkilönsuojaimia. Työsuojelunäyttelyssä vieraili kertomusvuonna 192 ryhmää. Työsuojelunäyttely oli mukana myös useissa messutapahtumissa eri puolilla maata.

Tietojärjestelmät

Toimintavuonna tietojärjestelmiin liittyviä keskeisimpiä tehtäviä olivat järjestelmien kehittämisen ja ylläpidon koordinointi, järjestelmäpäivitykset, käyttäjien tukeminen ongelmatilanteissa, sopimusten hallinta sekä yhteydenpito tietojärjestelmätoimittajien kanssa.

Vera-tietojärjestelmän kehitystä jatkettiin. Tietojärjestelmän ylläpito-organisaatio vakiinnutettiin vuoden 2015 aikana. Keskeisenä kehityskohteena olivat muun muassa käytettävyyden parantaminen sekä raportoinnin kehittäminen.

Työsuojelun valvontaa tukevana uusina järjestelminä vuonna 2015 otettiin käyttöön ajo- ja lepoaikavalvonnan sovellus sekä kehitettiin lainsäädännön vaatima asbestipurkuluparekisteri. Vuonna 2014 aloitettu hanke työsuojelun asiakirjahallinnan uudistamiseksi tukemaan tulevaa sähköistä asiointia jatkui suunnitelman mukaisesti vuoden 2015 aikana. Hanke jatkuu vuonna 2016.

Lainsäädännön valmistelu

Kansallista ja EU-tasoista työsuojelulainsäädäntöä valmistellaan työturvallisuussäännöksiä valmistelevalle neuvottelukunnassa (TTN) yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Laki eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista (684/2015) vahvistettiin toukokuussa 2015, ja se tuli voimaan vuoden 2016 alusta. Laissa säädetään asbestipurkutyön luvanvaraisuudesta, asbestipurkutyötä tekevältä työntekijältä edellytettävästä pätevyydestä, myönnettyistä asbestipurkutyöluvista sekä asbestipurkutyöhön pätevistä henkilöistä pidettävien rekistereiden perustamisesta.

Lain kanssa samanaikaisesti valmistellulla valtioneuvoston asetuksella asbestityön turvallisuudesta (798/2015) säädetään tarkemmin asbestityötä koskevista työturvallisuusvaatimuksista. Asetuksen tavoitteena on työturvallisuuden parantaminen selkeyttämällä asbestityöhön liittyviä menettelyjä ja asbestipurkutyön suunnitelmien, menetelmien, työvälineiden ja henkilönsuojainten käyttöön liittyviä vaatimuksia. Asetus on myös työntekijöiden asbestilta suojelemista koskevan direktiivin 2009/148/EY täytäntöönpanosäädös, ja se tuli voimaan samanaikaisesti lain kanssa vuoden 2016 alusta.

Kertomusvuoden joulukuussa annettiin eduskunnalle hallituksen esitys uudeksi panostajalaiksi (HE 134/2015). Samassa yhteydessä valmisteltiin valtioneuvoston asetus panostajien pätevyyskirjoista ja muutokset valtioneuvoston asetukseen räjäytys- ja louhintatyön turvallisuudesta. Ne esitellään panostajalain vahvistamisen jälkeen. Lainsäädäntötyössä tarkasteltiin myös panostajien koulutuksen uudistamistarvetta ja todettiin, että nykyistä koulutusjärjestelmää on kehitettävä. Sosiaali- ja terveysministeriön alaisen panostajakoulutuslautakunnan valmisteleva luonnos uudeksi panostajien koulutusta koskevaksi muistioksi valmistui syksyllä 2015. Koulutusta koskevat uudistetut ohjeet on tarkoitus ottaa käyttöön samaan aikaan lainsäädäntömuutosten kanssa.

Kemikaalien pakkaamiseen ja merkitsemiseen liittyvän CLP-asetuksen johdosta valmisteltiin teknisiä muutoksia eräitä tekijöitä (syöpä, kemialliset tekijät työpaikalla) koskeviin säädöksiin direktiivin (2014/27/EU) voimaansaatmiseksi. Muutokset saatettiin kertomusvuonna voimaan asetuksilla. Samasta syystä uudistettiin turvamerkkejä koskeva valtioneuvoston asetus (687/2015) ja valtioneuvoston asetus lisääntymisriskin työssä vaaraa aiheuttavista tekijöistä ja vaaran torjunnasta (603/2015).

Biologisia tekijöitä koskevaa kolmikantaista valmistelutyötä jatkettiin valtioneuvoston päätöksen työntekijöiden suojelemisesta työhön liittyvältä biologisten tekijöiden aiheuttamalta vaaralta (1155/1993) uudistamiseksi. Tarkoituksena on sisällyttää uuteen säädökseen myös valtioneuvoston asetuksen 317/2013 määräykset terävien instrumenttien aiheuttamien tapaturmien ehkäisemisestä terveydenhuoltoalalla.

Työpaikan fyysikaalisten tekijöiden osalta jatkettiin kolmikantaista valmistelua sähkömagneettisia kenttiä koskevan direktiivin (2013/35/EU) kansallisesta voimaansaatamisesta.

Valtioneuvoston asetus laivaväen ruokahuollosta aluksella annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (1130/2015) tuli voimaan 1.10.2015. Sillä muutettiin aieman vastaavan asetuksen soveltamisalaa koskevaa säännöstä siten, että kotimaan liikenteessä olevien alusten osalta mahdollistetaan poikkeaminen laivaväelle tarjottavia aterioita koskevasta säännöksestä. Lisäksi ruokapäiväkirjaan merkittäviä tietoja koskevaa säännöstä muutettiin siten, että joitakin tietoja ei enää tarvitse merkitä ruokapäiväkirjaan, jos tiedot löytyvät muusta tallenteesta.

Harmaan talouden liikkumatilan vähentämiseksi valmisteltiin viranomaisten välisen tiedonvaihdon esteiden purkamista koskevaa hallituksen esitystä. Sen jatkovalmistelu siirtyi vuodelle 2016, koska henkilötietojen käsittely työsuojeluhallinnossa on erikseen selvitettävä. Säädösvalmistelun tavoitteena on, että tiedonsaantioikeuksien laajentumisen myötä työsuojeluviranomaisille laaditaan harmaan talouden selvitysyksikön tuottamia velvoitteidenhoitoselvityksiä harmaan talouden torjuntaan liittyvän työsuojeluvalvonnan tueksi.

Edellä mainittujen säädösten valmistelun lisäksi työsuojeluhallinto osallistui kertomusvuonna myös muun työläinsäädännön kolmikantaiseen valmisteluun. Liitteen 2 on listattu kertomusvuonna valmistuneet säädökset.

Työehtosopimuksen yleissitovuuden vahvistamislautakunta

Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva työehtosopimuksen yleissitovuuden vahvistamislautakunta tutki 97 työehtosopimusta vuonna 2015. Yleissitovuutta koskeva päätös annettiin 23 työehtosopimuksen osalta. Vuoden lopussa oli voimassa 165 yleissitovaksi vahvistettua työehtosopimusta. Yleissitovat työehtosopimukset, käännökset ja päätökset on julkaistu valtion säädöstietopankissa [Finlexissä](#).

Valvonnan ohjaus

Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto ohjaa työsuojelun aluehallinnon toimintaa tulosohjauksen ja muun ohjauksen avulla. Ohjauksella varmistetaan toiminnan ja työsuojeluvalvonnan tuloksellisuus ja tasalaatuisuus.

Tulosohtaus

Tulosohtaus kattaa työsuojelun vastuualueiden toiminnan tavoitteet, määrärahat sekä toiminnan seurannan ja raportoinnin. Sosiaali- ja terveysministeriö sopii yhdessä vastuualueiden kanssa neljäksi vuodeksi kerrallaan työsuojeluvalvonnan tavoitteet. Tavoitteita tarkennetaan vuosittaisilla toiminnallisilla tulossopimuksilla.

Vuosi 2015 oli runkokauden 2012–2015 viimeinen vuosi. Runkosopimuksessa määriteltyjen painopistealueiden, työurien pidentämisen ja harmaan talouden, valvonta jatkui suunnitellun mukaisesti.

Vuonna 2015 toteutettiin myös seuraavan nelivuotiskauden eli vuosien 2016–2019 toiminnan suunnittelu.

Työsuojeluosasto osallistui myös Työterveyslaitoksen, Säteilyturvakeskuksen, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä aluehallintovirastojen peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueiden tulossopimusten valmisteluun. Työsuojeluhallinnon vaikuttavuustavoitteiden saavut-

tamiseksi työsuojeluosastolla pyritään sovittamaan yhteen edellä mainittujen sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan laitosten tulostavoitteita.

Muu ohjaus

Työsuojeluosasto antaa valvontaan liittyviä ohjeita työsuojelun vastuualueille. Ohjeiden tarkoituksena on yhdenmukaistaa ja parantaa työsuojeluvalvonnan laatua sekä tehostaa voimavarojen käyttöä. Valvontaohjeet kohdistuvat tarkastajan toimintaan ja velvollisuuksiin. Kussakin ohjeessa määritellään, mitä asioita tarkastuksella käsitellään ja mitä velvoitteita työnantajalle voidaan asettaa. Ohjeistuksen tavoitteena on, että tarkastuksilla annetaan samassa suhteessa kehotuksia ja että samanlaisia tapauksia käsitellään samalla tavalla koko maassa.

Kertomusvuonna valmisteltiin yksi uusi valvontaohje ja uusittiin neljä valvontaohjetta. Uusi valvontaohje käsiteli toimivallan käyttöä ja rikosasiasta ilmoittamista poliisille. Fyysisen väkivallan ja sen uhan valvontaa, ulkomaisen työvoiman valvontaa ja yhdenvertaisuuden ja työsyöjinnän valvontaa koskevat ohjeet sekä yleinen valvontaohje uusittiin. Valvontaohjeet ovat voimassa viisi vuotta, jonka jälkeen ne uusitaan. Kaikki hyväksytyt valvontaohjeet löytyvät suomeksi ja ruotsiksi työsuojeluhallinnon Tyosuojelu.fi-verkkopalvelusta.

Uuden runkosuunnitelman lähtökohtana turvallisuuden hallinnan asiakokonaisuus

Nelivuotiskauden 2016–2019 suunnittelu alkoi työsuojeluvalvonnan toimintaympäristöanalyysin laadinnalla. Analyysiin koottiin keskeinen tilasto- ja tutkimusaineisto ja sitä täydennettiin työsuojeluvalvonnan havainnoilla ja keskeisten sidosryhmien näkemyksillä. Analyysin pohjalta laadittiin vastuualueiden yhteinen runkosuunnitelma, joka asettaa lähtökohdat nelivuotiskauden valvonnalle.

Työsuojelun vastuualueiden runkosuunnitelmassa määritellään työsuojeluvalvonnan yhteiset linjaukset ja tavoitteet nelivuotiskaudelle 2016–2019. Tavoitteena on tukea työpaikan omaa turvallisuustoimintaa ja vähentää työtaturmia, työn aiheuttamaa kuormitusta, ammattitautteja ja harmaata taloutta.

Viranomaisaloitteisen toiminnan lähtökohtana on turvallisuuden hallinnan asiakokonaisuus, joka käydään

läpi jokaisella viranomaisaloitteisella tarkastuksella lukuun ottamatta erikseen sovittuja valvontatoimia.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tarkastuksella käydään läpi perusasiat, jotka jokaisella työpaikalla pitäisi olla kunnossa ja jotka eivät ole toimialariippuvaisia. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi riskien hallinta, työsuojelun yhteistoiminta ja työterveyshuolto. Myös psykososiaalinen kuormitus on runkosuunnitelmassa keskeisessä roolissa. Valvonnalla varmistetaan, että psykososiaalinen kuormitus on huomioitu riskinarvioinnissa ja työterveyshuollon työpaikkaselvityksessä.

Runkosuunnitelmassa korostetaan tarkastajien osaamista ja kohdeherkkää valvontaotetta. Tämän lisäksi painotetaan kuitenkin myös valvonnan yhdenmukaisuutta ja yhteisiä toimintatapoja. Yhtenä keinona tässä ovat valtakunnalliset hankkeet.

Työsuojelupolitiikan valmistelu ja kehittäminen

Työsuojelupolitiikan valmistelua ohjaavat sosiaali- ja terveyspolitiikan strategia Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 sekä strategiaa täsmentävät Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjaukset vuoteen 2020. Työsuojelupolitiikan kehittäminen toteutui vuonna 2015 tulevaisuuden työtä koskevien selvitysten, erilaisten laskelmien ja analyysien sekä ohjelmien, hankkeiden ja muiden toimenpiteiden avulla.

Hallitusohjelman tavoitteen mukainen verkostomainen työhyvinvointiyhteistyö vakiintui vuoden 2015 aikana. Suomessa toimii työpaikkojen välinen työhyvinvointiyhteistyö työpaikkojen työhyvinvointiverkoston toiminnan tuella sekä alueellisesti että valtakunnallisesti. Toimintaa koordinoi Työterveyslaitos. Työtapaturmien sekä koetun fyysisen ja psyykkisen kuormituksen vähentämiseksi toteutettiin lisäksi muun muassa Työ- ja perhe-elämä- sekä Mielekäs-ohjelmat sosiaali- ja terveysalan vetovoimaisuuden edistämiseen sekä Teps-tietopankki, joka on tarkoitettu työpaikkojen hyvien käytäntöjen jakamiseen. Vuonna 2015 valmisteltiin myös Modernia tapaturmaohjelmaa, jonka tarkoituksena on muun muassa turvallisuuskulttuurin edistäminen ja turvallisuuden tuominen osaksi ihmisten ja työpaikkojen arkea. Vuoden 2014 lopussa julkaistu laskelma menetetyn työpanoksen kustannuksista lisäsi vuonna 2015 yhteiskunnallista keskustelua poissaolojen vaikutuksista työn tuottavuuteen.

Hallitusohjelman mukainen verkostomainen työhyvinvointiyhteistyö vakiintui vuoden 2015 aikana.

Yhden luukun toimintamalli -projekti työterveys-, työturvallisuus- ja työsuhteasioissa käynnistettiin vuonna 2015. Hankkeella tuetaan hallitusohjelman julkisten palvelujen digitalisointia. Tavoitteena on saada aikaan Yritys-suomi.fi-sivustolle virtuaalinen palvelu pienille yrityksille, yksityisrittäjille ja ensimmäistä työntekijää palkkaaville työnantajille. Myöhemmin palvelumalli tulee osaksi kansallista palveluarkkitehtuuria. Palvelun avulla yritykset ja työpaikat pystyvät nykyistä paremmin saavuttamaan

Kuva: Riitta Grönroos

Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä ja Mikko Kuustonen pallottelivat ideoita Stressi hallinnassa! -kampanjan päätöstilaisuudessa marraskuussa Finlandia-talossa.

lakisääteisen perustason ja kehittymään eteenpäin. Hankkeeseen osallistuvat STM:n työsuojeluosasto, vakuutusosasto sekä hyvinvoinnin ja terveyden osasto, Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue, työ- ja elinkeinoministeriö, Työterveyslaitos, Työturvallisuuskeskus ja Suomen Yrittäjät. Mallin ensimmäisen version on tarkoitus olla valmis vuoden 2016 joulukuussa.

Eduskunnan kirjelmässään edellyttämien rakennusten kosteus- ja homeongelmiin liittyvien lausumien toimeenpanemiseksi toteutettiin useampia hankkeita, joiden tavoitteena oli muun muassa ohjeistuksia tuottamalla vähentää työpaikkojen kosteus- ja homevaurioista johtuvia ongelmia.

Työsuojeluosasto valmisteli työsuojelupolitiikan kannanottoja ministerille ja ministeriölle. Osasto osallistui strategisen ja valtioneuvoston päätöksentekoa tukevan tutkimuksen ja rahoitusuudistuksen sekä uuden Euroopan rakennerahasto-ohjelman 2014–2020 valtakunnallisten teemojen sisältöjen ja toteutuksen valmisteluun.

Työsuojelupolitiikan valmistelussa ja kehittämisessä korostuu entistä enemmän ennakointi. Vaikuttavuuden parantamiseksi toiminnan suunnittelun on perustuttava riittävän laajaan tietopohjaan. Tätä tavoitellaan sidosryhmäyhteistyöllä, systemaattisemmalla toimintaympäristön seuraamisella ja analyysillä sekä hanke- ja kehittämis-toiminnan koordinoinnilla. Näin toimimalla edistetään yhteisesti sovittujen tavoitteiden saavuttamista.

Työelämä 2025

Työelämä on muutoksessa ja sillä tulee olemaan positiivisia vaikutuksia työsuojeluun, mutta se tuo tullessaan myös haasteita, joihin työsuojeluhallinnon pitää pystyä vastaamaan. Työsuojeluosasto julkaisi vuoden 2015 alussa tulevaisuuskatsauksen "[Työelämä 2025 - Työelämän ja työympäristön muutosten vaikutukset työsuojeluun ja työhyvinvointiin](#)". Katsauksessa on kuvattu työelämän muutosta työsuojelun ja työhyvinvoinnin näkökulmasta sekä esitetty työsuojeluhallinnon toimenpiteitä. Tavoitteena on välttyä ei-toivotulta kehitykseltä ja saavuttaa ennakoitua parempi kehityskulku.

Selvityksen mukaan työelämään ja työympäristöön merkittävästi vaikuttava piirre tulevaisuudessa on teknologisen kehityksen ja robotismin sekä ICT-kehityksen nopeutuminen entisestään sekä tämän kehityksen aiheuttamat positiiviset ja negatiiviset vaikutukset työoloihin. Työnantajilta ja

johtajuudelta vaaditaan paljon muuttuvassa työelämässä. Suurien tietomäärien hallitseminen, ihmisen riippuvuus teknologiasta, organisaatioissa ja verkostoissa toimiminen, kansainvälisyys ja monikulttuurisuus eivät ole helposti yhdistettävissä johtajien perinteisiin perustehtäviin. Kaikilla työnantajilla ei ole osaamista tai keinoja huomioida työntekijöiden jatkuvaa kouluttamista tai työkyvyltään erilaisten työntekijöiden tarpeita. Työnantajan ja työntekijän välinen suhde muuttuu. Rajat yrittäjyyden, palkkatyön ja vapaaehtoistoiminnan välillä tulevat väistämättä hämärtymään.

Edellä mainitut muutokset ja kehitystrendit ovat pääosin positiivisia vaikka ne haastavatkin perinteen työsuojelun monesta eri näkökulmasta. Työsuojeluhallinnon tulee olla vahvasti mukana nostamassa Suomen työelämän laatua Euroopan kärkeen. Työsuojeluhallinnon on toiminnallaan vietävä eteenpäin tätä työn ja työelämän uudelleen ajattelua.

Osatyökykyiset työssä

Osatyökykyiset työssä -ohjelma alkoi vuonna 2013 ja päättyi vuoden 2015 lopussa.

Ohjelmassa on tehty työtä yhdessä työpaikkojen, tutkijoiden, oppilaitosten, kolmannen sektorin ja valtiovallan kanssa tavoitteena parantaa osatyökykyisten mahdollisuuksia jatkaa työssä tai työllistyä. Lisäksi on pyritty vähentämään osatyökykyisyyteen liittyviä ennakkoluuloja. Ohjelma keskittyi työkyvyttömyyden ehkäisyyn ja siten työurien pidentämiseen.

Ohjelmassa kehitetyn ratkaisun idea on, että osatyökykyiselle nimetään henkilökohtainen työkykykoordinaattori, joka yhdessä osatyökykyisen kanssa räätälöi käytettävissä olevista keinoista, etuuksista ja palveluista osatyökykyisen tarpeita vastaavan kokonaisuuden. Ohjelman ratkaisumallia testattiin 12 työpaikalla Seinäjoen, Tampereen ja Helsingin alueella. Ohjelman pilottityöpaikoille

nimettiin ja koulutettiin työkykykoordinaattorit.

Pilotoinnin lisäksi ohjelmassa oli mukana laaja tutkimushanke, jossa selvitettiin esitettyjen ratkaisujen vaikutuksia ja toimivuutta. Tutkimus koostui sekä laadullisista case-tutkimuksista että määrällisestä tutkimuksesta. Taloudellisia vaikutuksia arvioitiin asiakkaan, organisaation ja yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjelmassa alettiin myös rakentaa verkko-palvelua, joka sisältää kaikille avoimen sähköisen tietopankin. Tietopankkiin kootaan ajantasaiset tiedot kaikista osatyökykyisten palveluista ja etuuksista.

Sipilän hallituksen kärkihanke Osatyökykyisille tie työelämään jatkaa Osatyökykyiset työssä -ohjelman aloittamaa toimintaa. Muun muassa verkkopalvelu rakennetaan loppuun kärkihankkeen aikana.

Osatyökykyiset työssä -ohjelma internetissä: www.stm.fi/osatyokykyiset.

Työsuojeluhallinnon voimavarat

Vuonna 2015 työsuojelun vastuualueilla oli käytössä 454 henkilötyövuotta ja työsuojeluosastolla 57 henkilötyövuotta. Toimintamenomäärärahoista noin 90 prosenttia kuluu henkilöstön palkkoihin. Työsuojelun vastuualueiden henkilöresursseissa näkyvät eduskunnan myöntämällä lisämäärärahoilla harmaan talouden torjuntaan palkatut tarkastajaresurssit. Muilta osin työsuojeluhallinnon resursseihin ovat kohdistuneet samat tehostamispaineet kuin valtionhallinnossa yleisestikin.

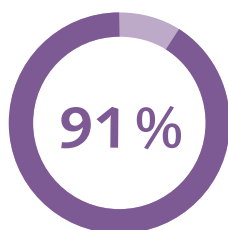
Henkilöstön osaamista kehitetään systemaattisesti ja suunnitelmallisesti. Uusien rekrytointien yhteydessä tarkastellaan osaamistarpeita ja virkojen tehtäväkuvia muu-

tetaan tarvittaessa. Myös henkilöstön koulutustaso on uusien rekrytointien myötä noussut tasaisesti. Työsuojelun vastuualueilla henkilöstön osaamista syvennetään erityisesti valvonnan keskeisillä painoalueilla. Valvontatoimen yhdenmukaistaminen ja työsuojeluvalvonnan tasalaatuisuus on koulutuksen suurin strateginen tavoite.

Sekä sosiaali- ja terveysministeriössä että aluehallintovirastoissa toteutetaan vuosittain työtyytyväisyyskysely. Kyselyn avulla seurataan henkilöstön työhyvinvoinnin kehitystä ja tunnistetaan kehittämiskohteita. Kyselyn perusteella valitaan konkreettisia kehittämistoimenpiteitä, joiden toteutumista seurataan. Lisäksi johtamiskyselyiden avulla seurataan johtamiskulttuurin kehittymistä.

Työsuojeluosasto

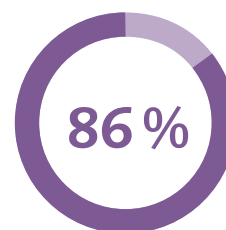
Palkkakulujen osuus
toimintamenomäärärahoista 2015

Toimintamenomäärärahat
yhteensä 4,1 milj. €

Työsuojelun vastuualueet

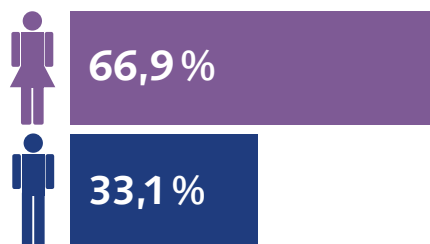
Palkkakulujen osuus
toimintamenomäärärahoista 2015

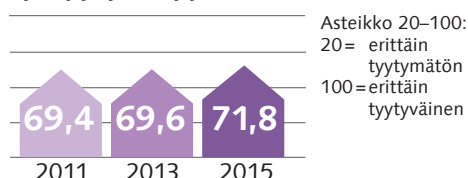
Toimintamenomäärärahat
yhteensä 28,1 milj. €

Työsuojeluosasto (57 htv)

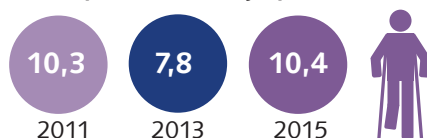
Sukupuolijakauma

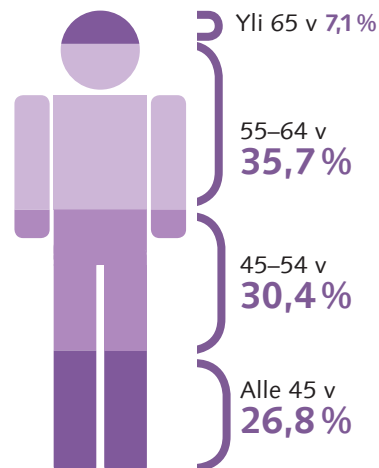
Työtyytyväisyys

Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)

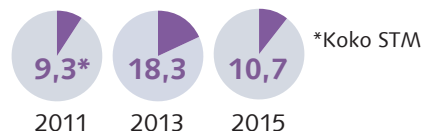
Ikäjakauma

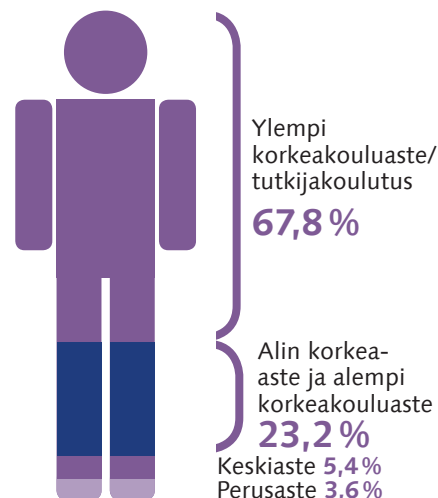
Keski-ikä

Lähtövaihtuvuus %

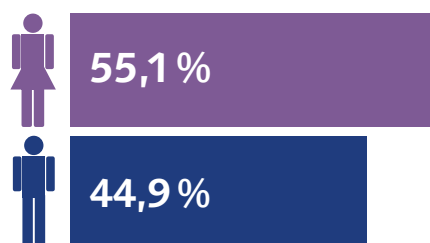

Koulutus

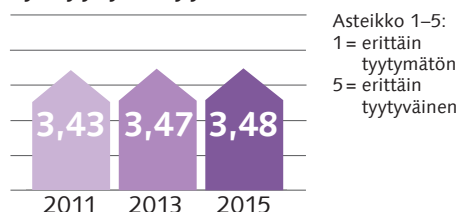

Työsuojelun vastuualueet (454 htv)

Sukupuolijakauma

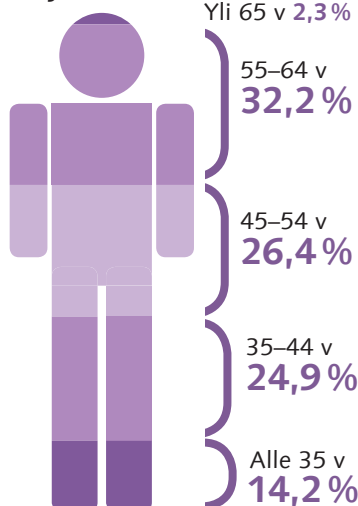
Työtyytyväisyys

Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)

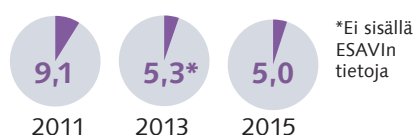
Ikäjakauma

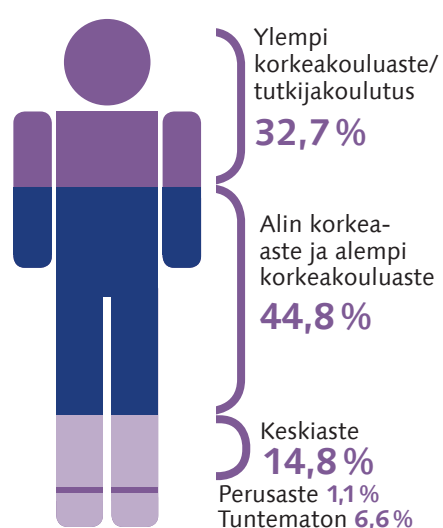
Keski-ikä

Lähtövaihtuvuus %

Koulutus

Yhteistyö ja verkostoituminen

Kansallinen yhteistyö

Työsuojelutoiminta perustuu monipuoliseen yhteistyöhön. Eri työsuojelutoimijat tukevat omalla toiminnallaan työsuojelun tavoitteiden saavuttamista. Työsuojeluhallinto toimii kiinteässä yhteistyössä **työmarkkinajärjestöjen ja muiden keskeisten sidosryhmien** kanssa esimerkiksi valvonnan kohdentamisessa, lainsäädännön valmistelussa ja tiedottamisessa. Yhteistyötä tehdään valtakunnallisella ja alueellisella tasolla muun muassa erilaisissa työryhmissä ja hankkeissa.

Yhteistyötä muiden valvontaviranomaisten kanssa jatkettiin toimintavuonna aikaisempaan tapaan. Harmaan talouden torjunnan ja ulkomaalaisen työvoiman valvonnan myötä työsuojelun vastuualueet tekevät kiinteää yhteistyötä **rajavartiolaitoksen, poliisin ja verohallinnon** kanssa. Työpaikkojen radonpitoisuuksien valvonnassa yhteistyötä tehdään **Säteilyturvakeskuksen** kanssa ja työterveyshuollon valvonnassa **aluehallintovirastojen peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueiden** kanssa. Yhteistyötä tehdään muun muassa yhteistarkastuksilla, välittämällä tietoa muiden viranomaisten toimialueella havaituista puutteista ja lisäämällä erilaisten viranomaisrekistereiden yhteiskäyttöä.

Kuntien viranomaisten kanssa työsuojelun vastuualueet tekivät yhteistyötä lähinnä tiedonvaihdon muodossa muun muassa paloturvallisuuteen, kemikaalien valvontaan, tupakkalain valvontaan ja rakennusvalvontaan liittyen.

Kertomusvuonna **Työterveyslaitos** antoi tulossopimuksen mukaisesti työsuojeluhallinnolle asiantuntijatukea lainsäädännön valmistelussa, julkaisu- ja koulutus-toiminnassa sekä erilaisissa kansallisissa ja EU-tasoisissa työryhmissä. Työterveyslaitos toteutti lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön johtamien Työhyvinvointifoorumin, Johtamisen kehittämisverkoston, Mielekäs-ohjelman sekä Työ- ja perhe-elämä -ohjelman operatiivisia tehtäviä.

Kansainvälinen yhteistyö

Työsuojeluhallinto tekee kansainvälistä yhteistyötä osallistumalla erilaisten työryhmien työskentelyyn ja kokemusten vaihtoon eri foorumeilla. Vierailut ja tutustumiset Suomen ja muiden maiden työsuojeluhallintojen välillä ovat myös osa yhteistyötä.

Kertomusvuonna Venäjän työsuojeluhallinnon johto kävi tutustumassa Suomen viranomaistoiminnan hyviin

Työsuojeluviranomainen ja poliisi tekevät yhteistyötä ajo- ja lepoaikojen valvonnassa. Ylitarkastaja Reima Ala-Salmi ja vanhempi konstaapeli Tomi Ojala analysoivat digitaalisia ajopiirturitietoja.

Kuva: LSSAVI Työsuojelu

Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen johtajan Kaarina Myyri-Partasen vieraina oli toukokuussa 2015 virolaisia työsuojelutarkastajia.

Kuva: Piretta Pietilä

käytäntöihin muun muassa harmaan talouden torjunnassa työsuojeluosaston järjestämässä työpajassa. Myös Namibian työterveyden ja -turvallisuuden asiantuntijat tutustuivat Suomen käytäntöihin ja toimintamalleihin kehittämiseksi omia kansallisia työympäristöriskien hallintajärjestelmiään ja työhyvinvointitutkimuksensa toimintamalleja.

Eurooppalainen yhteistyö

Kertomusvuonna sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehet osallistuivat Euroopan komission alaisten ja muiden eurooppalaisten työryhmien työskentelyyn.

Euroopan komission yhteydessä toimiva **Työterveyden ja työturvallisuuden neuvoa-antava komitea ACSH (Advisory Committee on Safety and Health at Work)** käsittelee kolmikantaisesti työterveyteen ja työturvallisuuteen kuuluvia asioita. Komitean alaisuudessa toimii kolmikantaisia työryhmiä, joihin työsuojeluosaston virkamiehet osallistuivat. Kertomusvuonna julkaistussa työsuojeludirektiivien arviointiraportissa todettiin, että työsuojelun puitedirektiivi toimii olennaisilta osiltaan, mutta eräitä vanhentuneita direktiivejä on syytä päivittää. Sekä Latvian että Luxemburgin puheenjohtajuuskausien aikana hyväksyttiin julkilausumat, jotka vahvistavat raportin lopputulosta. Julkilausumissa todetaan, että tarvitaan uutta aloitetta työolojen parantamiseksi, erityisesti koskien vaarallisia kemikaaleja, tuki- ja liikuntaelinsairauksia sekä psykososiaalisia ongelmia.

Johtavien työsuojelutarkastajien komitea SLIC (Senior Labour Inspectors' Committee) on Euroopan komission yhteydessä toimiva työsuojeluviranomaisten yhteistyöelin. Komitea kokoontui vuonna 2015 Latvian Riiassa ja Luxemburgissa. Komitean alaisissa työryhmissä työsuojeluhallinnon virkamiehet osallistuivat yhteistyöhön valvontatyöryhmässä (Enforcement), koneiden ja suojainten MACHEx-työryhmässä sekä kemikaaleja koskevassa CHEMEX-työryhmässä.

EU:n työsuojeluvalvonnan tiedonvaihtoverkoston SLIC-KSS:n kautta työsuojeluviranomaiset voivat esittää toisilleen kysymyksiä ja varoittaa havaituista työympäristövaaroista. Verkoston kautta esitettiin 32 kysymystä. Kysymykset koskivat erilaisia työsuojeluvalvontaan liittyviä asioita.

Työelämän kansainvälistymisen myötä ulkomaisten yritysten tilanteiden selvittämiseksi tiedonsaannissa turvaudutaan kasvavassa määrin tiedonvaihtoon EU-maiden työsuojeluviranomaisten välillä.

Työelämän kansainvälistymisen myötä ulkomaisten yritysten tilanteiden selvittämiseksi tiedonsaannissa turvaudutaan kasvavassa määrin tiedonvaihtoon EU-maiden työsuojeluviranomaisten välillä.

Työsuojeluosaston virkamiehet osallistuivat myös muihin eurooppalaisiin työryhmiin, kuten kone- ja henkilön-suojaintyöryhmiin, lähetettyjen työntekijöiden asiantuntijakomiteaan sekä koneiden ja henkilön-suojainten hallinnollisen yhteistyön ADCO-työryhmiin.

Vuonna 2015 Euroopan parlamentti käsitteli omalta osaltaan komission ehdotuksia henkilön-suojainasetukseksi ja köysirata-asetukseksi. Euroopan komission, parlamentin ja neuvoston kesken saavutettiin näiden sisällöstä yhteisymmärrys. Valmistuttuaan asetukset tulevat korvaamaan tällä hetkellä voimassa olevat suojain- ja köysirata-direktiivit. Kumpakaan tuoteryhmää koskeviin tekniisiin vaatimuksiin ei ole tulossa merkittäviä muutoksia, mutta talouden toimijoiden ja markkina-valvonnan vaatimuksia sekä ilmoitettuja laitoksia koskevia kohtia on täsmennetty.

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston (EU-OSHA) strategiaa toteutettiin kansallisella tasolla työsuojeluneuvottelukunnan Bilbao-jaoston koordinoimana. Suomessa Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston kansallisena koordinaatiokeskuksena eli Focal Pointina toimii työsuojeluosasto, jonka toiminta työmarkkinajärjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa oli aktiivista. Euroopanlaajuisella Stressi hallinnassa! -kampanjalla välitettiin tietoa terveydelle haitallisen psykososiaalisen kuormituksen vähentämiseksi. Lisäksi Suomi osallistui Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston pilottihankkeeseen, jonka tavoitteena oli kartoittaa, kuinka EU-maiden työterveys- ja työturvallisuusstrategioissa ja ohjelmissa on otettu huomioon ikääntyvän työväestön työterveys ja -turvallisuus.

Kertomusvuonna oltiin mukana myös Euroopan sosiaalirahaston Career & Age -verkostohankkeessa, jossa tarkasteltiin työurien hallintaa helpottavia hyviä käytäntöjä eri maissa.

Pohjoismaiden työsuojeluhallintojen johtajat tapasivat kesällä 2015 Vantaalla. Tapaamisessa käsiteltiin muun muassa riskiperusteista valvontaa ja pohjoismaisen yhteistyön tiivistämistä.

Kuva: Riitta Grönroos

Pohjoismainen yhteistyö

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on edustajat Pohjoismaisessa työelämän virkamieskomiteassa ja Pohjoismaisessa työympäristöjaostossa, jotka ovat työympäristöalan pysyviä Pohjoismaiden ministerineuvoston alaisia yhteistyöelimiä. Ministeriöllä on edustaja myös ympäristösektoriin kuuluvassa Pohjoismaisessa kemikaaliryhmässä. Parempaa työympäristöä ja työhyvinvointia edistettiin pääasiassa projektitoiminnan kautta.

Pohjoismaiden ministerineuvosto on teettänyt eri sektoreiden arviointia, ja kertomusvuonna aloitettiin työelämän arviointi. Arvioinnin tekijä, tanskalainen Poul Nielson vieraili sosiaali- ja terveysministeriössä, työ- ja elinkeinoministeriössä, Työterveyslaitoksella ja Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittamassa koulutusinstituutissa, NIVA:ssa.

Pohjoismaisten työsuojeluviranomaisten suora yhteistyö on vilkasta. Pohjoismaiden työsuojeluhallintojen johtajat kokoontuvat vuosittain käsittelemään ajankohtaisia asioita. Vuonna 2015 johtajat kokoontuivat Vantaalla ja

Reykjavikissa. Lisäksi eri asiantuntijaryhmät kokoontuvat tarvittaessa. Pohjoismainen yhteistyö EU-asioissa on tiivistynyt sekä ajankohtaisissa asioissa että strategisissa tapaamisissa. Pohjoismaiset markkinavalvontaviranomaiset pitivät koneysteistyökokouksen Islannissa ja kaksi henkilösuojainkokousta Norjassa.

Työsuojeluosaston asiantuntemusta hyödynnettiin myös laadittaessa uutta Ruotsin työympäristötutkimuspolitiikkaa ([Svensk arbetsmiljöforskning 2017–2027](#), [Arbetsmiljöverket, Rapport 2015:18](#)).

Suomi toimi puheenjohtajana ja kansainvälisenä asiantuntijana **Terveiden ja Hyvinvoinnin Pohjoisen Ulottuvuuden Kumppanuuden (Northern Dimension on Public Health and Social Wellbeing NDPHS)** työsuojeluryhmässä. NDPHS kehitti uutta kokonaisstrategiaa ja uudisti sen seurauksena asiantuntijarakenteensa.

NDPHS:n työsuojelutyöryhmä on laatinut raportin tapaturmatilastojen aliraportointiongelmista jäsenmaissa. Raportti on pyynnöstä toimitettu EU:n komissiolle, EUROSTATille ja ETUI:lle. Raportti esitellään EUROSTATin kokouksessa keväällä 2016.

Työsuojeluhallinnon toiminta numeroina

	2012	2013	2014	2015
Tarkastusten kokonaismäärä		25 594	26 644	28 655
Työpaikkatarkastukset (tarkastus on tehty käymällä työpaikalla)				
Työpaikkatarkastusten lukumäärä	22 517	22 340	24 145	25 861
Tarkastettujen valvontakohteiden lukumäärä	18 700	20 741	21 779	24 074
Yhteen tarkastukseen työpaikalla käytetty aika keskimäärin tuntia	1,6	1,7	1,5	1,4
Toimintaohjeet ja kehotukset				
Toimintaohjeet	42 450	49 667	55 232	56 207
Kehotukset	6 420	8 223	7 949	8 342
Pakkokeinot				
Vastuualueen vahvistamat käyttökiellot	42	46	50	35
Vastuualueen vahvistamatta jättämät käyttökiellot	2	16	17	3
Velvoittavat päätökset	210	252	229	234
Tilaajavastuun laiminlyöntimaksupäätösten lkm	87	198	187	177
Tutkintapyynnot ja lausunnot				
Tutkintapyynnot poliisille	425	513	405	367
Lausunnot poliisille/syyttäjille	855	797	542	480
Palvelukysyntä				
Asiakkaiden yhteydenotot/palvelukysynnän kokonaismäärä	60 200	61 947	40 822	42 791
• työsuhteasiat	30 900	32 732	20 519	19 506
• työolosuhteasiat	23 200	24 851	12 189	13 265
• muu palvelukysyntä	6 100	5 103	2 548	3 042
Tarkastukset pyynnöstä/ tarkastusten lkm	1 955	2 854	1 819	1 601
Asiakasaloitteisia koulutustilaisuuksia lkm	222	178	114	140
Työtapaturmien ja ammattitautien tutkinta				
Tutkitut työtapaturmat	740	979	1 210	936
Tutkitut ammattitaudit	75	50	36	42
Vastuualueiden lupahallinto				
Asbestivaltuutukset	21	35	21	20
Panostajaluvat	649	561	542	443
Työaikaan liittyvät poikkeusluvut	369	418	179	205
Henkilöstö (henkilötyövuotta)				
Työsuojeluosasto	66	62	60	57
Vastuualueet	421	451	449	454
Talous				
Työsuojeluosaston toimintamenot (1 000 €)	4 548	4 485	4 421	4 131
• palkat ja palkkiot	4 135	3 989	4 001	3 770
• kulutusmenot, matkat	412	496	420	361
Vastuualueiden toimintamenot (1 000 €)	26 157	27 987	28 548	28 169
• palkat ja palkkiot	22 363	25 049	25 602	24 318
• kulutusmenot, matkat	3 257	2 938	2 946	3 851

Vuonna 2015 valmistuneet säädökset

<p>210 Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 13 §:n muuttamisesta
<i>Annettu 6.3.2015</i></p> <p>345 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus eräiden aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueen toimialueista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 2 §:n muuttamisesta
<i>Annettu 27.3.2015</i></p> <p>358 Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain muuttamisesta
<i>Annettu 10.4.2015</i></p> <p>459 Työtapaturma- ja ammattitautilaki
<i>Annettu 24.4.2015</i></p> <p>482 Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta
<i>Annettu 24.4.2015</i></p> <p>602 Valtioneuvoston asetus kemiallisista tekijöistä työssä annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n muuttamisesta
<i>Annettu 13.5.2015</i></p> <p>603 Valtioneuvoston asetus lisääntymis-terveydelle työssä vaaraa aiheuttavista tekijöistä ja vaaran torjunnasta
<i>Annettu 13.5.2015</i></p> <p>604 Valtioneuvoston asetus työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta
<i>Annettu 13.5.2015</i></p> <p>677 Laki säteilylain muuttamisesta
<i>Annettu 22.5.2015</i></p> <p>678 Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain muuttamisesta
<i>Annettu 22.5.2015</i></p> <p>679 Laki lähetetyistä työntekijöistä annetun lain muuttamisesta
<i>Annettu 22.5.2015</i></p> <p>684 Laki eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista
<i>Annettu 22.5.2015</i></p> | <p>685 Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta
<i>Annettu 21.5.2015</i></p> <p>686 Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta
<i>Annettu 21.5.2015</i></p> <p>687 Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turva-merkeistä ja niiden vähimmäisvaatimuksista
<i>Annettu 21.5.2015</i></p> <p>768 Valtioneuvoston asetus työtapaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitetusta haitta-luokituksesta
<i>Annettu 11.6.2015</i></p> <p>769 Valtioneuvoston asetus ammattitauti-luettelosta
<i>Annettu 11.6.2015</i></p> <p>798 Valtioneuvoston asetus asbestityön turvallisuudesta
<i>Annettu 25.6.2015</i></p> <p>819 Valtioneuvoston asetus räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta
<i>Annettu 25.6.2015</i></p> <p>1037 Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 44 §:n muuttamisesta
<i>Annettu 7.8.2015</i></p> <p>1038 Laki työsuojeluun liittyvien arviointielimien hyväksymisestä annetun lain 6 §:n muuttamisesta
<i>Annettu 7.8.2015</i></p> <p>1130 Valtioneuvoston asetus laivaväen ruoka-huollosta aluksella annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta
<i>Annettu 10.9.2015</i></p> <p>1494 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden toimialueista
<i>Annettu 9.12.2015</i></p> <p>1660 Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta
<i>Annettu 30.12.2015</i></p> |
|---|---|

